

دانشکده‌ی علوم

گروه ریاضی محض

توپولوژی زاریسکی بر روی مدولها

استاد راهنما:

دکتر ناصر زمانی

اساتید مشاور:

دکتر محمدباقر مقیمی

دکتر احمد خوجالی

توسط:

زینب مهدی کرتلایی

دانشگاه محقق اردبیلی

تابستان ۱۳۹۰

گروه : ریاضی	دانشکده: علوم	دانشگاه : محقق اردبیلی
تعداد صفحات : ۹۱	تاریخ خاتمه طرح : ۹۰/۴/۲۸	تاریخ آغاز طرح : ۸۹/۹/۳

کلید واژه:

چکیده :

فهرست مندرجات

۶	.....	مقدمه
۸		۱ تعاریف و مفاهیم اولیه
۹	.....	۱.۱ تعاریف و مفاهیم اولیه
۱۳		۲ فضاهای ریس
۴۵		۳ فضاهای ریس با خاصیت b
۶۶	.....	واژه نامه‌ی انگلیسی به فارسی

مقدمه

شبکه‌های برداری، شبکه‌های خطی هستند که برای اولین بار توسط ریس^۱، کانتوریچ^۲ و فردهال^۳ در اواسط سال ۱۹۳۰ مورد بررسی قرار گرفتند [۴]. پس از آن مراکزی برای تحقیق روی شبکه‌های برداری در اتحاد جماهیر شوروی و ژاپن تأسیس شد.

کانتوریچ و شاگردانش برای اولین بار به اهمیت مطالعه‌ی شبکه‌های برداری در ارتباط با تئوری باناخ از فضاهاى برداری نرم‌داری بردند. آن‌ها شبکه‌های برداری نرم‌دار و همچنین عملگرهای خطی بین چنین شبکه‌های برداری را مورد بررسی قرار دادند. اخیراً کتاب‌های مهم دیگری مربوط به این موضوع توسط شوارز^۴ (۱۹۸۴) و علی پرانتیز^۵ و بورکین شاو^۶ ۱۹۸۵ به چاپ رسیده است. موضوع b -خاصیت را نخستین بار آلپای^۷ در سال (۲۰۰۳) بر روی فضاهاى ریس مورد مطالعه قرار داد [۱]. و نشان داد که فضاهاى ریس تحت چه شرایطی دارای b -خاصیت هستند. آلپای موضوع b -خاصیت را بر روی عملگرهای کراندار مرتب نیز مورد مطالعه قرار داد [۲], [۱]. او مثال‌های زیادی را که دارای b -خاصیت هستند ذکر کرد، به عنوان نمونه فضاهاى دوگان مرتب، فضاهاى کامل، KB -فضاها. و همچنین مثالی از فضاهاىی که دارای b -خاصیت نیستند مانند c ذکر کرد.

Riesz^۱

Kantorovic^۲

Freudenthal^۳

Schwarz^۴

Aliprantis^۵

Burkinshaw^۶

Alpay^۷

این پایان نامه مشتمل بر سه فصل می باشد که فصل اول شامل تعاریف و مقدمات اولیه و فصل دوم فضاهای ریس می باشد. فصل سوم شامل نتایجی در مورد b - خاصیت و مثال های از فضاهایی می باشد که دارای خاصیت مذکور می باشند. این نامه بر اساس منبع [۱] نگارش شده است.

فصل ۱

تعاریف و مفاهیم اولیه

۱.۱ تعاریف و مفاهیم اولیه

تعریف ۱.۱. فضای برداری E را فضای برداری مرتب گوئیم هرگاه دارای رابطه‌ی ترتیبی $\geq$ باشد. (یعنی رابطه‌ی $\geq$ ، دارای خاصیت‌های بازتابی، تعدی و پادمتقارن باشد) و در شرایط زیر صدق کند

$$(۱) \text{ اگر } x \geq y \text{ باشد، آنگاه برای هر } z \in E \text{، } x + z \geq y + z$$

$$(۲) \text{ اگر } x \geq y \text{ باشد، آنگاه برای هر } \alpha \geq 0 \text{، } \alpha x \geq \alpha y$$

به جای نماد $x \geq y$ می‌توانیم از نماد $y \leq x$ نیز استفاده کنیم.

تعریف ۲.۱. عضو x از فضای برداری مرتب E را مثبت نامیم هرگاه $x \geq 0$ باشد. مجموعه‌ی تمام عضوهای مثبت E را با نماد E^+ نشان خواهیم داد، یعنی

$$E^+ := \{x \in E : x \geq 0\}.$$

تعریف ۳.۱. فرض کنیم E و F دو فضای برداری باشند. در این صورت عملگر $T : E \rightarrow F$ را خطی گوئیم هرگاه به ازای هر $x, y \in E$ و هر $\alpha, \beta \in R$ داشته باشیم

$$T(\alpha x + \beta y) = \alpha T(x) + \beta T(y).$$

تعریف ۴.۱. مجموعه‌ی جهت‌دار یک مجموعه‌ی غیرتهی مانند I با رابطه‌ی $\leq$ می‌باشد به‌طوریکه

$$۱. \text{ هرگاه } \alpha \in I \text{، } \alpha \leq \alpha$$

$$۲. \text{ اگر } \alpha \leq \beta \text{، } \beta \leq \gamma \text{ آنگاه: } \alpha \leq \gamma$$

۳. برای هر $\alpha, \beta \in I$ یک $\gamma_{\alpha, \beta}$ در I موجود باشد به‌طوری‌که

$$\alpha \leq \gamma_{\alpha, \beta} \text{ و } \beta \leq \gamma_{\alpha, \beta}$$

مثال ۵.۱ اعداد طبیعی، اعداد حقیقی، بازه $(0, 1)$ نمونه‌هایی از مجموعه‌های جهت‌دار با رابطه $\leq$ هستند. همچنین مجموعه توانی و مجموعه $\{1, 2, 3, \dots\}$ با رابطه زیرمجموعه بودن مجموعه‌های جهت‌دار هستند.

تعریف ۶.۱. فرض کنید X یک مجموعه دلخواه بوده و I یک مجموعه جهت‌دار باشد. تابع از یک مجموعه I به X را یک تور گوئیم. مجموعه I ، مجموعه‌ی اندیس‌گذار برای تور در X نامیده می‌شود. دنباله‌ها حالت خاصی از تورها هستند. اندیس‌ها می‌تواند در R یا در N باشد. اگر در N باشد می‌شود دنباله. اگر $f: I \rightarrow X$ یک تور باشد، آنگاه برای هر α در I می‌نویسیم $f(\alpha) = x_\alpha$ و تور $f: I \rightarrow X$ را با نماد $(x_\alpha)_{\alpha \in I}$ نشان می‌دهیم. گوئیم x_α قبل از x_β قرار دارد هرگاه $\alpha \leq \beta$.

تعریف ۷.۱. زیرمجموعه‌ی A از یک فضای نرم‌دار، نسبت به نرم کراندار گوئیم اگر $M > 0$ ای موجود باشد به طوری که $\|x\| \leq M$ به ازای هر $x \in A$ برقرار باشد.

تعریف ۸.۱. فرض کنید X یک فضای برداری باشد. زیرمجموعه‌ی غیرتهی A از X

۱. محدب نامیده می‌شود، اگر $x, y \in A$ و $0 \leq \lambda \leq 1$ ، آنگاه $\lambda x + (1 - \lambda)y \in A$ ؛

۲. دایره‌ای نامیده می‌شود، اگر $x \in A$ و $|\lambda| \leq 1$ ، آنگاه $\lambda x \in A$.

زیرمجموعه‌ی A از X محدب است اگر و تنها اگر در خاصیت زیر صدق کند.

به ازای هر $x_1, \dots, x_n$ دلخواه عضو A و اسکالره‌ای مثبت $\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n$ دلخواه که $\lambda_1 + \dots + \lambda_n = 1$ داشته باشیم:

$$\lambda_1 x_1 + \dots + \lambda_n x_n \in A.$$

تعریف ۹.۱. پوسته‌ی محدب A ، کوچکترین مجموعه‌ی محدب که شامل A می‌باشد و به صورت زیر تعریف می‌شود

$$co(A) := \{ \sum_{i=1}^n \lambda_i x_i : x_i \in A, \lambda_i \geq 0, \sum_{i=1}^n \lambda_i = 1 \}.$$

و بطور مشابه پوسته‌ی دایره‌ای محدب A کوچکترین مجموعه‌ی محدب و دایره‌ای است که شامل A می‌باشد و به صورت $\{ \sum_{i=1}^n \lambda_i x_i : x_i \in A, \sum_{i=1}^n |\lambda_i| \leq 1 \}$ می‌باشد.

تعریف ۱۰.۱. اگر X یک مجموعه دلخواه باشد، مجموعه‌ی τ از زیرمجموعه‌های X را یک توپولوژی روی X نامیم هرگاه

$$(\emptyset, X) \in \tau \quad (۱)$$

(۲) اشتراک هر گردایه از اعضای τ ، عضو τ باشد؛

(۳) هرگاه A_α گردایه‌ای از اعضای τ باشد، آنگاه $\cup_\alpha A_\alpha \in \tau$.

اعضای τ را زیرمجموعه‌های باز X می‌نامیم. (X, τ) و یا به اختصار، X را فضای توپولوژیکی می‌نامیم.

تعریف ۱۱.۱. توپولوژی τ روی فضای برداری X ، توپولوژیک خطی نامیده می‌شود هرگاه دو تابع زیر پیوسته باشند

$$X \times X \longrightarrow X, \quad (x, y) \mapsto x + y$$

$$R \times X \longrightarrow X, \quad (\lambda, x) \mapsto \lambda x.$$

در این صورت (X, τ) فضای برداری توپولوژیک نامیده می‌شود.

تعریف ۱۲.۱. فرض کنید X فضای نرم‌دار باشد. در این صورت

(۱) کوچکترین توپولوژی بر X را که هر $x^* \in X^*$ نسبت به آن توپولوژی پیوسته باشد، توپولوژی ضعیف بر X گوئیم و با $\sigma(X, X^*)$ نشان می‌دهیم.

(۲) کوچکترین توپولوژی بر X^* را که $\varphi(x) \in \varphi(X)$ نسبت به آن توپولوژی پیوسته باشد، توپولوژی ضعیف ستاره بر X^* گوئیم و با $\sigma(X^*, X)$ نشان می‌دهیم. در این جا نداشت φ را از X به X^{**} به صورت ذیل تعریف می‌کنیم

$$\varphi : X \rightarrow X^{**} \quad \varphi(x)(x^*) = x^*(x), \quad x^* \in X^*, \quad x \in X.$$

تعریف ۱۳.۱. زیرمجموعه‌ی A از فضای برداری E را از بالا کراندار گوییم هرگاه $x \in E$ وجود داشته باشد به طوری که به ازای هر $y \in A$ ، $y \leq x$.

تعریف ۱۴.۱. زیرمجموعه‌ی A از فضای برداری E را از پایین کراندار گوییم هرگاه $x \in E$ وجود داشته باشد به طوری که به ازای هر $y \in A$ ، $x \leq y$.

فصل ۲

فضاهای ریس

تعریف ۱.۲. فضای برداری مرتب E با خاصیت جمع‌پذیری یک فضای ریس یا شبکه‌ی برداری نامیده می‌شود هرگاه برای هر $x, y \in E$ و $\sup\{x, y\}$ و $\inf\{x, y\}$ در E موجود باشند. نمادهای جدید را به شرح زیر تعریف می‌کنیم و در ادامه از آنها استفاده می‌کنیم.

$$x \wedge y := \inf\{x, y\}$$

$$x \vee y := \sup\{x, y\}.$$

مثال ۲.۲. مجموعه‌ی اعداد حقیقی یک فضای ریس است.

مثال ۳.۲. اگر K یک مجموعه‌ی دلخواه باشد، در این صورت $C(K)$ که فضای تمام توابع پیوسته روی K است یک فضای ریس است.

$C(K)$ با اعمال جمع و ضرب زیر یک فضای برداری است. اگر $f, g \in C(K)$ و $\alpha \in R$ باشد آنگاه $f + g \in C(K)$ و $\alpha f \in C(K)$.

$C(K)$ با رابطه‌ی ترتیبی $\leq$ یک فضای برداری مرتب است. که در آن رابطه‌ی ترتیبی $f \leq g$ معادل است با این‌که به ازای هر $x \in K$ داشته باشیم $f(x) \leq g(x)$. رابطه ترتیبی مذکور دارای خواص زیر می‌باشد:

(۱) اگر $f \leq g$ ، آنگاه به ازای هر $\alpha > 0$ رابطه‌ی $\alpha f \leq \alpha g$ برقرار است؛

(۲) اگر $f \leq g$ و $h \in C(K)$ ، آنگاه $f + h \leq g + h$.

پس $C(K)$ یک فضای برداری مرتب است. اگر قرار دهیم $h = \sup\{f, g\}$ در این صورت $h \in C(K)$ می‌باشد و لذا $C(K)$ یک فضای ریس است.

تعریف ۴.۲. فرض کنید E و F دو شبکه‌ی برداری باشند. عملگر خطی $T : E \rightarrow F$ را مثبت می‌نامیم هرگاه به ازای هر $x \in E^+$ ، $T(x) \geq 0$ برقرار باشد.

گزاره ۵.۲. $T : E \rightarrow F$ مثبت است اگر و تنها اگر $x \leq y$ نتیجه دهد $T(x) \leq T(y)$.

اثبات. فرض کنید T مثبت و $x \leq y$ باشد نشان می‌دهیم $T(x) \leq T(y)$. از این که $x \leq y$ ، آنگاه $y - x \geq 0$. در نتیجه چون T عملگر مثبت است پس $T(y - x) \geq 0$. از این که T خطی است در نتیجه $T(y) - T(x) \geq 0$ پس $T(x) \leq T(y)$.
 برعکس: در نظر بگیریم $x \leq 0$ ، از مثبت بودن T نتیجه می‌شود که $T(0) \leq T(x)$ ، در نتیجه خواهیم داشت $0 \leq T(x)$. ■

تعریف ۶.۲. یک فضای تابعی، فضایی برداری مانند E از توابع حقیقی مقدار روی مجموعه Ω است، به طوری که به ازای هر دو عضو $f, g \in E$ توابع $f \vee g(\omega) := \max\{f(\omega), g(\omega)\}$ و $f \wedge g(\omega) := \min\{f(\omega), g(\omega)\}$ در E واقع شوند.

قضیه ۷.۲. به ازای هر x, y, z از فضای ریس E ، اتحادهای زیر برقرار هستند.

$$(۱) \quad x \vee y = -[(-x) \wedge (-y)] \quad \text{و} \quad x \wedge y = -[(-x) \vee (-y)]$$

$$(۲) \quad x + y = x \wedge y + x \vee y$$

$$(۳) \quad x + (y \wedge z) = (x + y) \wedge (x + z) \quad \text{و} \quad x + (y \vee z) = (x + y) \vee (x + z)$$

$$(۴) \quad \text{برای هر } \alpha \geq 0, \quad \alpha(x \wedge y) = (\alpha x) \wedge (\alpha y) \quad \text{و} \quad \alpha(x \vee y) = (\alpha x) \vee (\alpha y)$$

اثبات. از این که $x \leq x \vee y$ و $y \leq x \vee y$ داریم $-(x \vee y) \leq -x$ و $-(x \vee y) \leq -y$ ، بنابراین $-(x \vee y) \leq (-x) \wedge (-y)$. از طرف دیگر اگر $-x \geq z$ و $-y \geq z$ ، آنگاه $-z \geq x$ و $-z \geq y$. بنابراین $-z \geq x \vee y$. در این صورت رابطه $-(x \vee y) \geq z$ برقرار است. این روابط نشان می‌دهند که $-(x \vee y)$ اینفمم مجموعه $\{-x, -y\}$ است. بنابراین $-(x \vee y) = (-x) \wedge (-y)$. اگر در رابطه $x \vee y = -[(-x) \wedge (-y)]$ را با x و y را با $-y$ جایگزین کنیم قسمت دوم از (۱) نتیجه می‌شود.

(۲) از این که $\inf\{x, y\} = x \wedge y \leq y$ داریم $x \leq x + y - x \wedge y$. بطور مشابه $y \leq x + y - x \wedge y$ ، بنابراین $\sup\{x, y\} = x \vee y \leq x + y - x \wedge y$ لذا $x \wedge y + x \vee y \leq x + y$. از طرف دیگر از این که $y \leq x \vee y \leq x$ است داریم $x + y - x \vee y \leq x$. بطور مشابه $x + y - x \vee y \leq y$ ، بنابراین $x + y - x \vee y \leq x \wedge y$ لذا $x + y \leq x \wedge y + x \vee y$ در نتیجه اتحاد برقرار است.

(۳) واضح است که $x + z \leq x + \sup\{y, z\} = x + y \vee z$ و $x + y \leq x + \sup\{y, z\} = x + y \vee z$ بنابراین $(x + y) \vee (x + z) \leq x + y \vee z$ از طرف دیگر $y = -x + (x + y) \leq -x + (x + y) \vee (x + z)$ و $y \vee z \leq -x + (x + y) \vee (x + z)$ در نتیجه $z = -x + (x + z) \leq -x + (x + y) \vee (x + z)$ و $x + y \vee z \leq (x + y) \vee (x + z)$ بنابراین اتحاد برقرار است. اتحاد بعدی به همین روش اثبات می‌شود.

(۴) $\alpha > 0$ را ثابت در نظر بگیرید. از این که $\alpha x \leq \alpha \sup\{x, y\}$ و $\alpha y \leq \alpha \sup\{x, y\}$ است داریم $\sup\{\alpha x, \alpha y\} = (\alpha x) \vee (\alpha y) \leq \alpha \sup\{x, y\} = \alpha(x \vee y)$ اگر $\alpha x \leq z$ و $\alpha y \leq z$ باشد آنگاه $x \leq \alpha^{-1}z$ و $y \leq \alpha^{-1}z$ بنابراین $x \vee y \leq \alpha^{-1}z$ لذا $\alpha(x \vee y) \leq z$ این نشان می‌دهد که $\alpha(x \vee y)$ سوپریمم مجموعه‌ی $\{\alpha x, \alpha y\}$ است. در نتیجه $\alpha(x \vee y) = (\alpha x) \vee (\alpha y)$. اتحاد بعدی به همین روش ثابت می‌شود. ■

تعریف ۸.۲. به ازای هر بردار x در فضای ریس E عناصر ذیل را تعریف می‌کنیم

$$(۱) \quad x^+ := x \vee 0$$

$$(۲) \quad x^- := (-x) \vee 0$$

$$(۳) \quad |x| := x \vee (-x)$$

که x^+ را قسمت مثبت و x^- را قسمت منفی و $|x|$ را قدرمطلق x گوئیم.

قضیه ۹.۲. اگر x یک عضو از فضای ریس E باشد آنگاه

$$(۱) \quad x = x^+ - x^-$$

$$(۲) \quad |x| = x^+ + x^-$$

$$(۳) \quad x^+ \wedge x^- = 0$$

اثبات. (۱) بنا به قضیه‌ی ؟ داریم

$$\begin{aligned} x &= x + 0 = x \vee 0 + x \wedge 0 = x \vee 0 - (-x) \vee 0 \\ &= x^+ - x^- \end{aligned}$$

(۲)

$$\begin{aligned}
 |x| &= x \vee (-x) = (-x + \mathfrak{I}x) \vee (-x + \circ) = (\mathfrak{I}x) \vee \circ - x \\
 &= \mathfrak{I}(x \vee \circ) - x = \mathfrak{I}x^+ - x \\
 &= \mathfrak{I}x^+ - (x^+ - x^-) = x^+ + x^-.
 \end{aligned}$$

(۳)

$$\begin{aligned}
 x^+ \wedge x^- &= (x^- + (x^+ - x^-)) \wedge (x^- + \circ) \\
 &= x^- + (x^+ - x^-) \wedge \circ \\
 &= x^- + x \wedge \circ \\
 &= x^- - [(-x) \vee \circ] = x^- - x^- = \circ.
 \end{aligned}$$

■

توجه: اگر $T: E \rightarrow F$ یک عملگر مثبت بین دو فضای ریس باشد آنگاه از این که $\pm x \leq |x|$ داریم که $\pm Tx \leq T|x|$. بنابراین به ازای هر $x \in E$ خواهیم داشت

$$|Tx| \leq T|x|.$$

تعریف ۱۰.۲. در فضای ریس E ، دو عضو x و y را مجزا گوئیم هر گاه $|x| \wedge |y| = \circ$ و در این صورت می نویسیم $x \perp y$. زیر مجموعه های A و B از فضای ریس را مجزا نامیم هر گاه به ازای هر $a \in A$ و $b \in B$ داشته باشیم $a \perp b$. اگر A یک زیرمجموعه ی غیرتهی از فضای ریس E باشد، آنگاه متمم مجزای A را که با A^d نشان می دهیم که به صورت زیر تعریف می شود

$$A^d := \{x \in E : x \perp y \quad \forall y \in A\}.$$

$(A^d)^d$ را با A^{dd} نشان می‌دهیم.

فرض کنید $\{E_i : i \in I\}$ خانواده‌ای از فضاهای ریس باشد. در این صورت ضرب دکارتی E_i ها که به صورت $\prod_{i \in I} E_i$ نشان داده می‌شود، تحت ترتیب زیر، یک فضای ریس است.

به ازای هر $i \in I$ هرگاه $x_i \geq y_i$ ، آنگاه $(x_i) \geq (y_i)$.

جمع مستقیم $\sum_{i \in I} E_i$ ، فضای برداری تمام اعضای (x_i) از $\prod_{i \in I} E_i$ است که فقط تعداد متناهی از x_i ها مخالف صفر است.

قضیه ۱۱.۲ اگر x و y اعضای دلخواه فضای ریس باشند آنگاه داریم

$$(۱) \quad x \vee y = \frac{1}{2}(x + y + |x - y|) \quad \text{و} \quad x \wedge y = \frac{1}{2}(x + y - |x - y|)$$

$$(۲) \quad |x - y| = x \vee y - x \wedge y$$

$$(۳) \quad |x| \vee |y| = \frac{1}{2}(|x + y| + |x - y|)$$

اثبات. (۱)

$$x + y + |x - y| = x + y + (x - y) \vee (y - x)$$

$$= [(x + y) + (x - y)] \vee [(x + y) + (y - x)]$$

$$= (۲x) \vee (۲y) = ۲(x \vee y).$$

(۲) با تفاضل دو اتحاد اول بدست می‌آید.

(۳)

$$|x + y| + |x - y| = [x + y] \vee [-x - y] + |x - y|$$

$$= [x + y + |x - y|] \vee [-x - y + |x - y|]$$

$$= ۲([x \vee y] \vee [(-x) \vee (-y)])$$

$$= ۲([x \vee (-x)] \vee [y \vee (-y)])$$

$$= ۲(|x| \vee |y|).$$

■

نکته: قسمت (۱) قضیه‌ی قبلی نشان می‌دهد که فضای برداری مرتب E ، فضای ریس است اگر و تنها اگر به ازای هر $x \in E$ ، داشته باشیم

$$|x| = x \vee (-x).$$

تعریف ۱۲.۲. اگر A و B زیر مجموعه‌های فضای ریس باشند تعریف می‌کنیم:

$$(۱) \quad |A| := \{|a|; a \in A\}$$

$$(۲) \quad A^+ := \{a^+; a \in A\}$$

$$(۳) \quad A^- := \{a^-; a \in A\}$$

$$(۴) \quad A \vee B := \{a \vee b; a \in A, b \in B\}$$

$$(۵) \quad A \wedge B := \{a \wedge b; a \in A, b \in B\}$$

$$(۶) \quad x \vee A := \{x \vee a, a \in A\}$$

$$(۷) \quad x \wedge A := \{x \wedge a, a \in A\}$$

قضیه ۱۳.۲ (کانتوریچ)^۱ اگر $T : E^+ \rightarrow F^+$ جمعی باشد (یعنی به ازای هر $x, y \in E^+$ ، $T(x+y) = T(x) + T(y)$)، آن‌گاه می‌توانیم عملگر T را به‌طور منحصریفرده به یک عملگر مثبت از E به روی F توسعه دهیم. به عبارت دیگر، توسعه یکتایی از T به صورت زیر موجود می‌باشد

$$T(x) = T(x^+) - T(x^-), \quad \forall x \in E.$$

اثبات. واضح است که اگر $S : E \rightarrow F$ توسعه‌ی T باشد، آن‌گاه S باید عملگر مثبت باشد و به ازای هر $x \in E$ ، $S(x) = T(x^+) - T(x^-)$. در ابتدا جمع‌پذیری S را ثابت می‌کنیم.

برای این کار به خاصیت ذیل نیاز داریم.

اگر به ازای هر $x = y - z$, $y, z \in E^+$ آنگاه رابطه‌ی $S(x) = T(y) - T(z)$ برقرار است. در واقع از $x = x^+ - x^- = y - z$ نتیجه می‌شود $x^+ + z = y + x^-$. از جمع‌پذیری $T : E^+ \rightarrow F^+$ داریم

$$T(x^+) + T(z) = T(x^+ + z) = T(y + x^-) = T(y) + T(x^-).$$

بنابراین داریم

$$S(x) = T(x^+) - T(x^-) = T(y) - T(z).$$

بنابراین اگر $u, v \in E$ باشد، آنگاه

$$\begin{aligned} S(u + v) &= S([u^+ + v^+] - [u^- + v^-]) \\ &= T(u^+ + v^+) - T(u^- + v^-) \\ &= [T(u^+) - T(u^-)] + [T(v^+) - T(v^-)] \\ &= S(u) + S(v) \end{aligned}$$

از طرف دیگر اگر $0 \leq y \leq x$ در E برقرار باشد، آنگاه $T(y) \leq T(x)$ در F برقرار است. در واقع از $0 \leq y \leq x$ ، نتیجه می‌شود که

$$T(y) \leq T(y) + T(x - y) = T(y + (x - y)) = T(x).$$

حال فرض کنیم $x \in E^+$, $\lambda \geq 0$ باشد. دو دنباله از اعداد گویا مانند $\{t_n\}$ و $\{r_n\}$ را طوری انتخاب می‌کنیم که $0 \leq r_n \uparrow \lambda$, $t_n \downarrow \lambda$. در این صورت با استفاده از جمع‌پذیری T روی E^+ داریم